

REZOLUȚIA

Plenarei Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român

din 28 iunie — 3 iulie 1957

(Urmare din pag. 1)

Ideologică și organizatorică a partidului în jurul Comitetului Central, a demonstrat capacitatea partidului de a-și însuși și de a aplica în mod creator marxism-leninismul potrivit condițiilor concrete ale țării noastre.

Coeziunea și unitatea partidului au avut o mare influență asupra tuturor oamenilor muncii, care s-au unit și mai puternic în jurul partidului.

În timpul acestor dezbateri și mai ales în perioada evenimentelor din Ungaria au avut loc unele manifestări razlete și izolate de confuzie și șovăială, influențe ale demagogiei elementelor dizolvante, antipartinic, care își ridicaseră capul în Ungaria și în alte țări, precum și influențe ale propagandei imperialiste. Organele și organizațiile de partid, toți membrii de partid au combătut și respins cu fermitate aceste manifestări nesănătoase.

Partidul a luat poziție hotărâtă în apărarea purității învățăturii marxist-leniniste, împotriva încercărilor de revizuire și denaturare a ei.

Plenara C.C. consideră că în actualele condiții de ascuțire a luptei ideologice dintre capitalism și socialism unitatea și coeziunea fiecăruia dintre partidele frațrești sînt mai mult ca oricînd o contribuție adusă la întărirea forței și unității mișcării comuniste internaționale. Ele sînt în același timp o contribuție la succesele însemnate realizate de politica de pace a țărilor lagărului socialist în frunte cu Uniunea Sovietică, politică de distingere internațională, de coexistență pașnică a tuturor statelor, indiferent de regim social.

II.

În timp ce lucrările Congresului al XX-lea al P.C.U.S. au constituit pentru partidul nostru, pentru toți oamenii muncii un nou și puternic imbold în munca pentru împlinirea sarcinilor stabilite de Congresul al II-lea al P.M.R., tov. I. Chișinevski și M. Constantinescu, membri ai Biroului Politic al C.C. al P.M.R., au avut grave leșeri antipartinic îndreptate împotriva unității partidului și a conducerii sale.

În cursul pregătirii Raportului pentru plenara C.C. din martie 1956, în cursul plenarului și în ședințele Biroului Politic din aprilie 1956, aceștia — nesocotind marile realizări obținute în viața de partid și de stat pe baza hotărârilor plenarei C.C. din mai 1952 în urma căreia a fost înlăturat din conducerea partidului grupul de deviatori fracționisti, a hotărârilor plenarei din august 1953 și ale Congresului al II-lea al P.M.R., — au prezentat în mod denaturat activitatea conducerii partidului nostru și a întregului partid.

Încălcînd în mod grosolan regulile elementare ale vieții de partid și folosind metode antipartinic de grup, fracționiste, ei au dus discuții în afara organului de partid din care făceau parte, în vederea stabilirii unei platforme comune, au încercat — de asemeni în afara organului de partid — să alăture poziția lor antipartinică și pe alți membri ai Biroului Politic și au recurs la ațtarea unor tovarăși împotriva altora, căuțînd să invenzeze relațiile dintre ei, să creeze o atmosferă de necooperabilitate și să zdruncine astfel munca colectivă în Biroul Politic.

Orientarea primejdioasă pe care au urmărit s-o dea dezbaterii în partidul nostru a documentelor Congresului al XX-lea al P.C.U.S., orientare potrivnică celei stabilite de plenara C.C. din martie 1956, ar fi produs confuzie în rândurile partidului, ar fi dus la slăbirea unității partidului și puterii sale de luptă, ar fi dat friu liber stihiei mic-burghize, ar fi subminat politica partidului și statului. În această privință sînt pline de învățăminte evenimentele din Ungaria.

Lipsii de simț al răspunderii partinice, ei și-au îndreptat totodată atacurile împotriva organelor securității de stat; dacă conducerea partidului nu ar fi respins atacurile lor, acestea ar fi dus la compromiterea și paralizarea acestor organe menite să lupte împotriva dușmanilor regimului democrat-popular.

Plenara a condamnat cu toată asprimea și cu un sentiment de indignare acțiunea și metodele antipartinic ale lui I. Chișinevski și M. Constantinescu, denaturarea și denigrarea de către aceștia a activității partidului.

În timp ce Comitetul Central al partidului a supus unei analize multilaterale problemele vieții de partid din toată perioada de după 23 August 1944, inclusiv perioada cînd grupul antipartinic fracționist V. Luca — A. Pauker și-a desfășurat în partid activitatea sa daunătoare, I. Chișinevski și M. Constantinescu au trecut sub tăcere situația înfrîngătoare și periculoasă ce a existat în conducerea partidului ca urmare a acțiunii fracționiste a deviatorilor și s-au sustras de la analizarea auto-critice a poziției lor proprii din acea perioadă, a contribuției și răspunderii lor pentru aplicarea liniei lichidatoriste a acestui grup în construcția de partid și pentru încălcarea regulilor și normelor leniniste ale vieții de partid, a greseliilor și a lipsurilor în propria lor muncă.

După 23 August 1944 atît tov. I. Chișinevski cît și tov. M. Constantinescu au lucrat îndeaproape cu Ana Pauker, iar metodele pe care le-a folosit grupul antipartinic în frunte cu ea — metode care și au originea încă în frîmțările fracționiste din perioada activității ilegale a partidului — au exercitat vreme îndelungată asupra lor o influență puternică pe care, cu tot ajutorul primit, n-au știut s-o înlătore nici pînă în prezent.

În timpul activității grupului antipartinic fracționist, normele elementare ale vieții de partid erau călcate în mod grosolan; orice critică era inabuzită; membrii și activiștii de partid care îndrăzneau să aibă păreri proprii erau batjocorîți și umiliți. Atmosfera de neprincipialitate, de lîngușire și fîmîiere față de deviatorii împiedica desfășurarea normală a vieții de partid.

I. Chișinevski și M. Constantinescu au ocolit faptul că grupul antipartinic fracționist a lovit în numeroase cadre de bază ale partidului și făcea presiuni pentru a se lua măsuri și începea procese împotriva lor.

Este o fericire pentru partidul nostru că aceste presiuni au fost respinse de majoritatea conducerii partidului, care acționînd cu hotărîre, a reușit să împiedice luarea de măsuri represive, de exterminare a cadrelor de partid.

Abia după înlăturarea deviatorilor s-a putut asigura aplicarea normelor leniniste în viața de partid.

Plenara consideră că tovarășul I. Chișinevski poartă o mare răspundere pentru aplicarea în viața de partid a politicii oportuniste lichidatoriste a grupului fracționist V. Luca — A. Pauker, pentru deschiderea porților partidului în fața elementelor iasiste, străine, a elementelor caracteriste mic-burghize, pentru introducerea în practica vieții de partid a unor norme contrarii principiului leninist al centralismului democratic, pentru răspîndirea prin mijloace de propagandă și agitație a cultului personalității și îndeosebi a proslăvirii Anei Pauker, pentru lipsurile și greseliile care au existat în munca de propagandă și cultură, pe care a îndrumat-o vreme îndelungată.

Partidul l-a criticat și în trecut pentru abateri de la disciplina și regulile de partid. Încă în 1934 tov. Iosif Chișinevski, care a lucrat atunci în conducerea Organizației București a P.C.R., a fost aspru criticat de Comitetul Central al partidului pentru încălcarea principiilor organizatorice elementare în relațiile cu conducerea de partid. În materialul publicat în legătură cu această în presa ilegală de partid Comitetul Central a apreciat că atitudinea tovarășului I. Chișinevski merge pe linia dezorganizării partidului, pe linia violării disciplinei de partid și a unității rîndurilor sale, că ea exprimă presiunea concepțiilor mic-

burghize, reformiste asupra partidului și influența tendințelor fracționiste.

În 1948 el a fost criticat cu severitate pentru prezentarea deformată, calomnioasă a poziției unor membri ai conducerii partidului. În activitatea lui el a manifestat spiritul politicianist, de intrigă și carierism, fugă de răspundere, o atitudine dogmatică și bucherà în probleme de bază ale muncii partidului.

Tov. M. Constantinescu, fiind promovat după 23 August în funcțiile de redactor-șef al ziarului „Scintela”, secretar al Comitetului de partid al Capitalei și apoi responsabil al Secției organizatorice a C.C., fără a avea pregătirea necesară, după cum a arătat el însuși în plenară, aplica întocmai, fără discernămint critic, directivele și dispozițiile Anei Pauker, pe care le considera lege, uși aceste directive de cele mai multe ori erau date peste capul conducerii de partid.

El a participat activ la aplicarea liniei lichidatoriste promovate de deviatorii în construcția de partid, linie ce a deschis porțile partidului în fața elementelor străine, carieriste, legionare și a altor elemente fasciste, punînd partidul în fața unei mari primejdii, — care a fost înlăturată prin hotărîrea cu privire la curățirea rîndurilor partidului; pentru aplicarea acestei linii el a fost criticat în anul 1950 la plenara C.C. care s-a ocupat de problemele organizatorice.

În muncile pe care le-a avut pe linie de presă și pe linia organizatorică, el a participat activ la răspîndirea cultului personalității în general și la popularizarea Anei Pauker în special, avînd la fața de ea o atitudine împăciuitoare, slugarnică. El a sprijinit și introdus politica deviatorilor pînă la demascarea lor de către partid și înlăturarea lor din conducerea partidului.

În timpul cît a lucrat în domeniul economiei naționale, tov. M. Constantinescu, rupt de realitate, dînd dovadă de superficialitate în tratarea problemelor economice, a comis greșeli serioase în munca de planificare, fiind în dese rînduri criticat pentru prezentarea de soluții ireale și pentru elaborarea unor proporții necorespunzătoare necesităților dezvoltării economiei și culturii. Pentru aceste greșeli el a fost înscuț din munca de președinte al Comitetului de Stat al Planificării.

În 1954, împreună cu D. Petrescu au purtat discuții în afara organelor de conducere din care făceau parte, atribuind organelor conducătoare ale partidului și statului lipsurile și greseliile proprii comise în sectoarele economice de care răspundeau, Biroul Politic a calificat aceasta ca o încercare de discreditare a acestor organe și ca o uțuă de răspundere pentru propriile lipsuri.

Declarîndu-se formal de acord cu criticile ce i s-au făcut, el a acumulat în decurs de ani de zile nemulțumiri personale care au răsunat cu toată intensitatea în timpul dezbaterii lucrărilor Congresului al XX-lea al P.C.U.S. După cum a arătat el însuși în Biroul Politic, aceste critici i-au lasat răni ce nu se vindecă niciodată”, ceea ce reflecta o stare de spirit bolnăvicioasă, mic-burghize, cu totul necorespunzătoare atitudinii unui membru de partid și unei vieți normale în organul de partid.

În activitatea sa, tov. M. Constantinescu s-a dovedit imbecil de dogmatism, a folosit metode neprincipiale, străine de partid, a manifestat orgoliul mic-burghize, infumurare și aroganță în relațiile cu oamenii.

Situîndu-se pe o platformă comună, tovarășii I. Chișinevski și M. Constantinescu au încălcat cerințele statutare de partid și normele leniniste ale vieții de partid, au încercat să calomnieze activitatea organelor conducătoare de partid și a organelor statului democrat-popular și să orienteze în acest spirit daunător dezbaterile în partidul nostru a învățămîntelor Congresului al XX-lea al P.C.U.S.

Plenara scoate în evidență faptul că, supunînd unei critici principiale ascuțite metodele antipartinic ale lui I. Chișinevski și M. Constantinescu, Biroul Politic a împiedicat să se ajungă la formarea de grupulețe, să se slăbească unitatea partidului și a conducerii sale și să se creeze primejdia fracționismului.

Procedeele folosite de ei sînt incompatibile cu principiul centralismului democratic, care da membrilor de partid posibilitatea de a-și spune deschis părerea asupra politicii partidului în cadrul organului sau organizației de partid, asigurînd în același timp disciplina de fier și unitatea indestructibilă a partidului în realizarea politicii și hotărîrilor sale.

Plenara consideră că poziția tov. I. Chișinevski și M. Constantinescu ducea la liberalism în ce privește cerințele de bază ale activității unui partid marxist-leninist, leșirile lor antipartinic reprezintă o reflectare a interpretării deformate date la rîndurile Congresului al XX-lea al P.C.U.S. de elementele anarhice, mic-burghize din țara noastră și din alte țări. Aceasta se rctera înainte de toate la problemele vieții de partid și ale orînduirii de stat democrat-populare.

Deși după ședințele Biroului Politic din aprilie 1956 a trecut timp suficient, tov. I. Chișinevski și M. Constantinescu nu s-au pătuns de conștiința gravității poziției lor antipartinic, în lumina evenimentelor internaționale ce s-au produs în această perioadă.

Plenara a supus unei critici aspre, principiale și a condamnat în unanimitate poziția și metodele lor antipartinic. În fața plenarei ei au recunoscut greseliile și abaterile grave pe care le-au comis; dar ei nu au analizat în mod profund aceste greșeli și abateri, n-au aratat cauzele și rădăcinile lor.

Considerînd ca periculoasă și daunătoare poziția lor antipartinică și apreciînd că activitatea lor în Biroul Politic n-a fost la înălțimea încrederii ce le-a fost acordată de C.C., plenara Comitetului Central, în interesul întăririi unității și coeziunii partidului și conducerii sale, a hotărît:

Scoaterea tovarășului I. Chișinevski din Biroul Politic și Secretariatul Comitetului Central; scoaterea tovarășului M. Constantinescu din Biroul Politic al Comitetului Central, menținîndu-le calitatea de membri ai Comitetului Central.

Tov. I. Chișinevski și M. Constantinescu au declarat în fața plenarei că ei consideră juste sancțiunile hotărîte de plenară și și-au luat obligația să-și îndrepte prin activitatea lor greseliile grave pe care le-au comis față de partid.

III.

Examinînd activitatea desfășurată de partid după Congresul al II-lea al P.M.R. în principalele sectoare ale vieții de partid, de stat și obștești, învățămintele și concluziile rezultate din dezbaterile în partidul nostru a hotărîrilor Congresului al XX-lea al P.C.U.S. și din analiza evenimentelor internaționale care au avut loc în această perioadă — în primul rînd a evenimentelor din Ungaria — plenara C.C. a stabilit principalele sarcini care stau în fața partidului:

1. — Întărirea unității și disciplinei de fier a partidului.

Datoria principală a fiecărui membru de partid este să păstreze și să apere ca lumina ochilor unitatea indestructibilă, organizatorică și politico-ideologică a partidului și disciplina de fier a rîndurilor sale, factori hotărîtori de care depinde existența unui partid revoluționar al clasei muncitoare, capacitatea sa de a mobiliza masele, de a le conduce în luptă pentru construirea socialismului; să dea dovadă de cea mai mare intransigență față de orice manifestare de spirit antipartinic, de tendințe fracționiste, față de tot ce poate slăbi unitatea de înnoțit a partidului; să manifeste vigilență maximă față de orice încercări de a introduce în partid confuzii ideologice, de-

zorientare, neîncredere în forța creatoare și elanul revoluționar al maselor muncitoare.

Aplicîndu-se consecvent normele leniniste ale vieții de partid, trebuie să se respecte cu strictețe principiul colegialității, al muncii colective în toate verigile partidului de sus pînă jos; să se asigure desfășurarea regulată, conform cu prevederile statutului, a activității organelor de partid alese; să se îmbunătățească munca cu activul de partid, controlul îndeplinirii sarcinilor.

Organele și organizațiile de partid au datoria să manifeste o grijă sporită față de cadrele partidului, preocupîndu-se de creșterea nivelului lor politic și profesional; să promoveze în muncile de răspundere cadre competente, care se bucură de încrederea și stima oamenilor muncii. Trebuie să se acorde și pe viitor toată atenția creșterii continue a numărului de membri de partid — muncitori care lucrează direct în producție. De asemenea trebuie acordată atenția cuvenită primirii în partid a țăranilor muncitori care au pătuit cu încredere pe calea transformării socialiste a agriculturii, a inginerilor și tehnicienilor, a învățătorilor, precum și a altor intelectuali de valoare, devotați cauzei socialismului.

2. — Întărirea legăturii partidului cu masele.

Întărirea neconștientă a legăturii partidului cu masele este sarcina centrală a întregului partid.

Partidul cere organelor și organizațiilor sale să cunoască în mod aprofundat problemele care-i preocupă pe oamenii muncii. Este necesar ca membrii Comitetului Central, membrii comitetelor regionale și ai altor organe de partid să meargă mai des în mijlocul oamenilor muncii, să acorde o atenție deosebită părerilor, propunerilor și criticilor acestora, să discute cu ei și să le lămurească problemele actuale ale politicii partidului și guvernului.

Organizațiile de partid, cultivînd la oamenii muncii conștiința marilor realizări obținute sub conducerea partidului și hotărîrea de a apăra aceste cuceriri, trebuie să le arate deschis greutățile și neajunsurile care mai există în munca de construire a orînduirii socialiste, mobilizîndu-i pentru înlăturarea și înfrîngerea acestora.

Comitetele regionale, raionale și orașenești, activul de partid și toți membrii partidului trebuie să înțeleagă pe deplin că realizarea sarcinilor planurilor economice de stat, dezvoltarea economiei naționale și pe această bază, îmbunătățirea nivelului de trai al celor ce muncesc, depind în bună măsură de modul în care sindicatele, ca organizațiile de masă cele mai largi ale clasei muncitoare, acționează pentru creșterea conștiinței socialiste de clasă a oamenilor muncii și pentru atragerea lor tot mai activă la organizarea și conducerea producției, a economiei țării.

Organele și organizațiile de partid trebuie să acorde o atenție deosebită muncii politico-educative în rîndurile tineretului, cultivînd în rîndurile lui dragostea față de muncă și de învățătură, încrederea în politica partidului și guvernului de construire a unui viitor luminos poporului nostru. Tineretul trebuie educat în spiritul patriotismului socialist, al prețurii și apărării cuceririlor revoluționare ale poporului muncitor, în spiritul internaționalismului proletar, al păcii și prieteniei între popoare.

Fără de însemnătatea deosebită pe care o prezintă atragerea și participarea activă a femeilor în viața politică și obștească, formele actuale de organizare a muncii în rîndurile femeilor nu mai corespund și este necesar ca ele să fie îmbunătățite, în așa fel încît să asigure cuprinderea și activizarea maselor celor mai largi de femei muncitoare.

3. — Dezvoltarea democrației socialiste.

În vederea dezvoltării continue a democrației socialiste trebuie aplicate în mod consecvent în toate sectoarele vieții de stat și economice hotărîrile luate de partid și guvern și aprobate de Marea Adunare Națională cu privire la înlăturarea fenomenelor de centralism excesiv, la lărgirea atribuțiilor statutelor populare și ale unităților economice, la atragerea oamenilor muncii, în măsură și mai mare și sub forme diferite la conducerea economiei și a treburilor de stat.

Dezvoltarea democrației socialiste trebuie împletită strîns cu măsurile de consolidare a organelor aparatului de stat care au menirea să apere cuceririle revoluționare ale poporului, securitatea statului, bunurile societății și ale cetățenilor.

Trebuie luate măsuri pentru îmbunătățirea activității organelor justitiei, intrucît în multe din aceste organe se manifestă o inadmisibilă îngăduință față de hoți, delapidatori, speculanți, huligani. Oamenii muncii cer din partea organelor de justitie o atitudine hotărâtă, corespunzătoare cu interesele poporului, cu interesele societății socialiste în construcție.

4. — Dezvoltarea economiei și ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii.

În centrul muncii partidului în mase trebuie să stea mobilizarea oamenilor muncii pentru realizarea sarcinilor de plan în domeniul economiei, pentru asigurarea acumulării socialiste necesare dezvoltării continue a economiei naționale. Trebuie să dobîndim noi realizări în sporirea volumului producției în industria grea, în industria bunurilor de larg consum, în producția agricolă-marfă, în reducerea prețului de cost al producției, realizări care vor răsună simțitor asupra situației materiale a oamenilor muncii.

Ținînd seama de productivitatea încă scăzută a muncii în industrie și agricultură, cît și de faptul că prețul de cost al producției industriale nu scade în măsura corespunzătoare posibilităților și rezervelor existente, este necesar să se acorde cea mai mare atenție productivității și prețului de cost, punînd aceste probleme în centrul dezbaterii și experimentării sistemului îmbunătățit de salarizare și norme a muncii.

Oamenii muncii de la sate trebuie mobilizați pentru continua și sistematică întărire economică a gospodăriilor colective, întovărășirilor agricole, cooperativelor agricole de producție, pentru sporirea producției agricole și dezvoltarea schimbului între oraș și sat. Pe baza rezultatelor obținute de unitățile socialiste frumtașe, trebuie intensificată munca politică pentru a convinge pe țăranii muncitori cu gospodărie individuală să treacă pe drumul socialismului, respectîndu-se întru totul principiul liberului consimțămînt.

Trebuie asigurată îndeplinirea hotărîrilor partidului și guvernului în ce privește dezvoltarea gospodăriilor agricole de stat. Înzestrarea lor cu mijloace complexe de mecanizare și cu ingrijă-sămînțe chimice, întărirea muncii politice de partid și de masă în gospodăriile agricole de stat în vederea întăririi lor și transformării lor în adevărate pîlde pentru întreaga țară.

Toate organele și organizațiile de partid au îndatorirea să manifeste o nestăbilită atenție pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale celor ce muncesc. Organele de partid, sindicate, conducerile întreprinderilor și ale ministerelor, staturile populare trebuie să vegheze la rezolvarea, pe baza posibilităților

reale, a cerințelor justificate ale oamenilor muncii, combătînd manifestările de birocratism și de nepăsare față de nevoile celor ce muncesc.

5. — Ridicarea nivelului muncii ideologice.

Necesitățile construcției socialiste în țara noastră, precum și lupta între capitalism și socialism pe plan mondial împun sporirea eforturilor pentru ridicarea continuă a nivelului activității ideologice.

Propaganda și presa trebuie să fie strîns legate de problemele concrete ale construcției socialiste la noi în țară, să le analizeze multilateral și să contribuie activ la rezolvarea lor.

Trebuie luptat cu hotărîre împotriva dogmatismului și bucherà-rișmului, care duc la anchilozarea muncii politico-ideologice, împiedicînd înțelegerea fenomenelor noi ale vieții și tratarea creatoare a problemelor teoretice și practice ale construcției socialiste.

O deosebită atenție trebuie dată educației patriotice a oamenilor muncii. Prin opere literare și artistice, prin presă, radio, conferințe trebuie cultivată dragostea de patrie, tradițiile progresiste, amintirea luptelor eroice ale poporului pentru independența națională și libertate, a participării României la războiul antifascist, a luptei revoluționare a clasei muncitoare și a partidului, mîndria pentru marile realizări obținute de popor sub conducerea partidului, întărînd hotărîrea oamenilor muncii de a înfrunta orice greutăți cînd o cer interesele patriei și ale socialismului.

Odată cu preocuparea pentru formarea unei intelectualități noi, ieșite din rîndurile oamenilor muncii, trebuie să continuăm a ajuta cu tact și răbdare pe intelectuali de formație veche să se călăuzească în munca lor creatoare de idelle marxism-leninismului. În relațiile cu ei trebuie combătute atît manifestările de intoleranță și stingim cît și unele tendințe de tirie în coada unor păreri și concepții înapoiate. Trebuie lichidată autoînălțarea de care se lasă cuprînși unii activiști ai frontului ideologic, care trag concluzii greșite din faptul că în țara noastră ideologia socialistă a devenit predominantă.

Partidul nostru consideră drept una din sarcinile sale primordiale lupta pentru apărarea purității învățăturii marxist-leniniste, împotriva oricăror încercări de revizuire a ei, împotriva concepțiilor reformiste și oportuniste.

Trebuie intensificată lupta împotriva ideologiei imperialismului contemporan, demascîndu-se falsitatea teoriei despre „capitalismul popular” și alte asemenea născociri ale apologetelor capitalismului; de asemenea trebuie demascat caracterul agresiv al ideologiei imperialiste.

Propaganda noastră trebuie să fie pătrunsă de combativitate și principialitate comunistă, să nu manifeste liberalism față de concepțiile străine, față de manifestările naționaliste, șovine, să lupte prin toate mijloacele de care dispune pentru triumful marxism-leninismului.

6. — Întărirea și consolidarea unității lagărului socialist în frunte cu Uniunea Sovietică. Lupta pentru apărarea păcii.

Întărirea unității mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

Partidul nostru consideră drept una din sarcinile fundamentale ale politicii sale întărirea și consolidarea continuă a lagărului țărilor socialiste, în frunte cu Uniunea Sovietică.

Experiența istorică a întregii perioade de după cel de-al doilea război mondial demonstrează că existența lagărului socialist și unitatea de nezdruccinat a țărilor care fac parte din acest lagăr constituie garanția principală a independenței de stat și suveranității țărilor socialiste, garanția principală împotriva încercărilor cercurilor imperialiste de a răsturna prin violență regimurile democrat-populare și de a restaura capitalismul în țările socialiste.

Lagărul socialist s-a dovedit a fi factorul hotărîtor al păcii, iar existența lui și realizările social-economice ale țărilor socialiste exercită o uriașă influență asupra procesului de înaintare a omenirii pe calea progresului, consolidării forțelor socialiste în întreaga lume.

Plenara C.C. accentuează din nou că partidul nostru, statul român democrat-popular vor urma și pe viitor politica de coexistență pașnică cu toate țările, fără deosebire de sistem social. Trebuie să depunem toate eforturile ca alături de țările socialiste și de celelalte țări iubitoare de pace, să contribuim la lupta împotriva înarmărilor atomice și a experiențelor cu aceste arme, împotriva politicii imperialiste de pregătire a unui nou război mondial, pentru destinderea încordărilor internaționale și consolidarea păcii în lume.

Partidul nostru va contribui și pe viitor la întărirea unității ideologice a partidelor comuniste și muncitorești, la dezvoltarea solidarității internaționale a celor ce muncesc.

Partidul nostru, ca și un număr de alte partide comuniste și muncitorești, se pronunță pentru apariția unei reviste politico-teoretice comuniste, cu caracter internațional.

Aniversarea a 40 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, care a deschis o eră nouă în istoria omenirii, este întîmpinată de membrii partidului nostru printr-o intensificare a studiilor învățăturii lui Lenin, verificată de experiența revoluției din Octombrie și a construirii socialismului și comunismului în U.R.S.S., de experiența revoluției populare și construcției socialismului în China, în țara noastră și în alte țări socialiste din Europa și Asia.

Toate partidele comuniste și muncitorești din lume găsesc în experiența revoluției socialiste și a construirii socialismului și comunismului în Uniunea Sovietică un izvor nesecat de învățăminte, a căror aplicare creatoare la condițiile specifice ale fiecărei țări este de neprețuit pentru victoria socialismului.

Plenara C.C. apreciază ca justă și aprobă activitatea depusă de Biroul Politic în vederea aplicării sarcinilor trasate de Congresul al II-lea al P.M.R. și a învățămîntelor ce decurg pentru partidul nostru din hotărîrile Congresului al XX-lea al P.C.U.S., precum și din evenimentele internaționale din această perioadă.

Plenara C.C. își exprimă convingerea că studierea și dezbaterile documentelor care au rezultat din lucrările sale vor întări și mai mult unitatea și coeziunea partidului și a conducerii sale, vor stringe și mai mult legăturile partidului cu masele cele mai largi ale celor ce muncesc, vor întări rolul conducător al partidului, combativitatea și capacitatea de organizare și mobilizare a clasei noastre muncitoare, a poporului muncitor în lupta pentru construirea socialismului în patria noastră și apărarea păcii în lume.

PROBLEMA LITERATURII DE ACTUALITATE

CONVORBIRE

cu trei scriitori timișoreni

Reflecția realității contemporane — crearea unei literaturi realist-socialiste de o autentică valoare artistică — deschide înaintea scriitorilor o diversitate de probleme care-și găsesc o amplă dezbateri în ultima vreme.

Pornind de la aspectele specifice ale creației sale, fiecare creator poate aduce, firește, o contribuție însemnată la eficacitatea discuziei, la călăuzirea ei pe un teren mai concret și, implicit, la limpezirea cititorului dintr-un aspect fundamental al dezvoltării literaturii noastre actuale.

Firește, discuția noastră a fost cu atât mai interesantă cu cât se ocupa desori de problematica unor lucrări aflate abia în curs de cristalizare, precum și a altora gata de a fi încredințate tiparului. Și trebuie să mărturisim că am urmărit aceste relații succinate desigur cu o atenție deosebită, dar în primul rând pentru că ne-așezăm să discutăm literatura noastră actuală.

Actualitatea și pseudo-actualitatea

Mircea Șerbanescu mi-a vorbit despre primul său roman intitulat „O fată din cele multe” care se află acum pe punctul de a fi încredințat tiparului. Autorul pare să fi pus foarte acut problema realizării unei imagini epice de amploare care să surprindă tabloul transformărilor social-politice din viața locuitorilor unui oraș de provincie, în care se ridică un mare șantier muncitoresc.

— Ce arumeți s-a păstrat esențial pentru a oglindi procesul apariției unor trăsături noi, înconștientă, în conștiința eroilor din romanul dvs.?

— Fiecare dintre ei erau angrenați într-un anumit fel în marea epopee a construcției care zguduie inerția micului oraș. Mi s-a părut că principala problemă care trebuia să rezolve era de a demonstra printr-o anumită modalitate epică faptul că o întreagă problematică de actualitate — neajunzi și situații nemaintinute până atunci — s-a integrat organic în lumea spirituală a eroilor, în frământările, gândurile și visurile lor de fiecare zi.

— Considerați deci că destinul individual al personajului, datele concrete ale biografiei și portretului său, sint hotărâtoare pentru a surprinde concret amploarea transformărilor care se petrec în suferințele contemporanilor?

— Evident, prin aceasta n-am spus încă nimic nou. Dar cred că mulți dintre noi nu reușim încă să realizăm în mod firesc prezentarea acestei suduri intime — așa spune mai curând această întreprindere — dintre lumea lăuntrică, dintre „specificitatea” umană a personajului și planul general al problemelor social-politice în care este angrenat. Este vorba de a reuși să găsim pentru fiecare atitudine politică și morală a eroilor noștri, acea mișcare care este cea mai proprie naturii sale, într-un cuvânt, gestul său caracteristic. Altfel, dacă noi nu reușim să obținem aceasta, compromitem înseși cele mai bune intenții ale noastre.

— Se pare însă că în această privință prozatorii noștri au dobândit totuși o anumită experiență, că ei au reținut ceva din eșecuri, ca și din izbăviri?

— Și nu numai atât, convingerea mea este că s-a impus chiar în ultima vreme ca o puternică curent de opinie, exigența sporită în realizarea la un înalt nivel artistic a lucrărilor care abordează tematica actuală. Ceea ce aș vrea să semnalez, eu, este însă tendința care se manifestă uneori de a mima ostentativ actualitatea zărilor noastre, pentru a strecura îndărăt acestui paravan confectiionat, situații și conflicte concrete, mai mult sau mai puțin banale, și subtilizate în rezecții uzate a romanelor bulevardiere.

— Ya referiți deci la o pseudo-actualitate...

— Într-adevăr, acesta este cuvântul. E vorba, de fapt, de o escamotare, uneori poate chiar mai abilită, și deci mai greu de sesizat, a transpunerii realiste a problemelor realității în imagini artistice. Se ajunge în asemenea cazuri la o penibilă pendulare între un schematism cu pretenții de înaltă principialitate și existența unor conflicte și rapeli care rezolvăză interminabil...

complicații amoroase ale desuetului triunghi din romanele lui Vickie Baum, de exemplu.

— Ați putea da un exemplu pentru a concretiza această tendință?

— Exemplele s-ar putea găsi mai multe. În genere, în multe dintre lucrările tinerilor prozatori, sosește la redacția „Scrisului bănețean”, dintre care unii realmente talentați — personaje poartă etichete de o extraordinară actualitate (activist, tractorist, fruntaș în producție, etc.) dar modul de a realiza psihologia eroilor, construcția epică prin care el este descris, fine de o modalitate artistică depășită, anacronică, incompatibilă realismului socialist. Un tânăr prozator cu posibilități care mie mi se par evidente, cum ar fi, de pildă, Florin Petrescu, care a mai publicat în paginile revistei noastre, ne-a trimis de curând o năvală în care a încercat să dea o falsă aparență de actualitate unui conflict amoros desuet, aglomerând situații forțate și mijloace „chicane” compromise. Subiectul este cautat, autorul face totul pentru a crea impresia că dezbate o problemă de actualitate și, în ultima instanță, plătește de fapt tribut schematicului.

— Și care credeți atunci că ar fi rezolvarea acestei situații?

— Nu pot să dau rețete, dar cred că fidelitatea față de propriile observații asupra vieții actuale trebuie să completeze în permanență, să fecundeze și să îmbogățească experiența socială a scriitorului, de-o potrivă cu imaginația și disponibilitățile sale creatoare. Și aceasta cred că îl privește direct pe orice scriitor care se călăuzesc după metoda realismului socialist.

Poezia mică

și indivizibilă a vieții

Varietatea mijloacelor de expresie

P măsă de lucru a poetului Franz Liebhard se găsește numeroase lucrări în curs, unele terminate, altele aflate într-un stadiu de finalizare. Autorul acestor versuri a fost mai zgârcit cu detaliile despre propriile sale lucrări și a ținut să ne vorbească în schimb despre câteva aspecte mai semnificative ale literii contemporane. Discuția s-a purtat în jurul unei preocupări deosebite a scriitorului, a problemei poeziei cetățenești, și a prilegiului expunerii unor interesante puncte de vedere pe care interlocutorul nostru le-a argumentat minuțios, subliniind fiecare cuvânt cu o înflăcărare de adolescent pasionat.

— Poesia cetățenească este totuși un termen care se află în centrul discuțiilor noastre. Să încercăm să de-

— Mărturisesc că m-a atras din copilărie, ca pe origine, de altfel, lumea misterioasă a junglei, viața sălbatică și teribilă care pulsează în adâncurile marilor continente neexplorate încă. Dar nu despre asta vreau să vă vorbesc acum! Ceea ce s-a putut adăuga unei firești atracții romantice cred că a fost astăzi intenția de a surprinde în romanul meu de călătorii câteva date cruciale ale unei geografii umane contemporane. Ceea ce m-a pasionat, în primul rând, a fost urmasa renașterii care se petrece pe diferite planuri în coloniile, apariția unei conștiințe a propriei demnități, a certitudinii în dreptul la o libertate și la o viață mai bună.

— Și concret, cum ați imaginați acest roman, bazat pe o asemenea temă?

— Problema principală pe care mi-am pus-o a fost în primul rând aceea de a realiza un relief artistic interesant prin care să se găsescă expresie problema de viață, conflictelor și dramelor care izbucnesc între oprimatorii și oprimații din colonii. M-am străduit ca stilul general al romanului să reflecte acel mod de viață rapid, tumultuos, acolo unde — după o formulă consacrată — latitudinile presează la 420 de kilometre pe oră. Acela perindare de medii, de peisaje diverse mi-a ridicat numeroase probleme de realizare a tablourilor naturii. N-am vrut să urmăresc un pitoresc exclusiv pictural, ci am căutat să rezolv prin tempo-ul precipitat al acțiunii, prin explicații lapidare, prin dialoguri nervoase, situații critice, tablouri dramatice, momente pe care le-am crezut esențiale în caracterizarea eroilor.

— Care este moralitatea erică pe care o considerați proprie pentru o reflectare artistică a conflictelor dramatice ale actualității?

— Personal sint pentru romanul-frescă, care să mijlocească interesul unor medii diferite. Cred că astăzi mai mult ca oricând ne este necesară o frescă, o imagine epică cuprinzătoare în ansamblul ei. Ar fi

— Bineînțeles că poetul erei noastre — era în care se naște o nouă societate, se creează noi relații, și din care reiese o nouă moralitate — nu poate să aibă în sufletul lui un tablou tehnic de comandă în care să se aprindă lumii semnalizatoare de culoare deosebită, după cum el polifoniză sau este îndrăgostit, admiră natura sau se leagănă în hamacul propriilor lui visuri de ferice. Cu o asemenea secționare a personalității poetice ajungem la o dualitate de poezie — politică și intimă. — Or, o asemenea secționare mărunță nu poate permite eliberarea forțelor de expresie ale poetului.

— Și atunci...

— Atunci eu cred că n-ar trebui să ne întrebăm cum am putea crea o literă cetățenească, ci cum trebuie să vorbească poetul ca să fie meritu putătorilor de cuvânt al poporului, indiferent dacă ceea ce exprimă el are ca obiect un fenomen social sau personal, un erimepe de natură sau, — să zicem — chiar o dispută între dumnezeu și dracul. În discuție se află problema întregii noastre literi în sensul următor: cum devine poezia noastră de dragoste sau de natură o poezie cetățenească sau, invers, cum poate poezia noastră cetățenească să devină o poezie despre dragoste și natură? Să nu despărțim ceea ce este organic unitar!

— V-ați putea referi la aportul poezilor germani din R.P.R. în realizarea unei astfel de poezii profund personale și nutrivându-se direct din actualitatea noastră?

— Poeții germani din R.P.R. au contribuit în felul lor la realizarea unei poezii a zilelor noastre. În versurile lor și-au găsit ecou toate problemele mari care agită masele populației muncitoare, de la disputele cu fascismul, de la durerea prin care a trecut populația germană și pînă la pașii către construirea unei vieți noi pe care ea li face astăzi. Sint convins că poezii germani din țara noastră nu vor lipsi nici acum de la datorie, cînd circa 100.000 de nemți și-au găsit în gospodăriile agricole colective drumul către o viață nouă și plină de nădejde și cînd în general marea majoritate a populației germane de la sate activează în forme socialiste de gospodărire. Sint convins că poezii germani se vor afla la datorie, atunci cînd vor trebui să vorbească cetățenilor, și să lege pe fiecare prin glasul inimii și al rațiunii, tot mai strîns în alianța frățenească cu poporul român.

— Și deci valoarea poeziei cetățenești rezidă în capacitatea ei de a concentra sentimentele cele mai actuale ale contemporanilor noștri. Și mai des...

—...cu cit mai mult se îndreaptă spre realitate, cu cit mai profund înțeleg și explică semnede acestei realități, cu cit mai perfect stău să cînte pe instrumentul limbii, cu altt mai mare este valoarea operei acelor poezii care au un cuvînt de spus contemporanilor lor.

Amurg la Lotru

o nedreptate să lăsăm în afara literaturii acest tumult pasionant al vieții de fiecare zi. Dar de fapt ce înțelegem noi prin frescă? O posibilitate de a realiza o privire largă nu în dauna adâncirii materialului de viață, și bineînțeles nu împiedicînd asupra artei prin care prind viață caracterle, asupra ritmului pasionant al acțiunii. Personal aș cere criticii să discute mai mult în cadrul problematicii estetice a realismului socialist, în legătură cu problema romanului-frescă, să dezbate mai ales problema analizei și a acțiunii.

— Ce înțelegeți prin tempo-ul specific al prozei actuale?

— Pentru a fi mai explicit, aș vrea să dau un exemplu pe care-l cred cel mai nimerit. Cred că arta lui Petru Dumitriu este cea mai adaptată epocii noastre; stilul lui, îmblînd viciuina cu sobrietatea, realizînd o excelentă putere de concentrație a imagini și a ideii, servește în mod nimerit exprimarea tempo-ului alert al vieții contemporane prin intermediul imaginilor epice. În proza lui Petru Dumitriu imaginile sint expresive, cristalizează aproape numai prin acțiune problemele intelectuale, idei, caracterle și portrele umane. El spune exact ceea ce gîndește. Și așa zice că în proza lui contradicția aparentă dintre materialul obiectiv și imaginea artistică este anticipat cîștigată, primul se înfrunchează organic în cel de al doilea.

— Ce perspective de viitor aveți în vedere unei apropieri mai evidente de tematica noastră actuală?

— Cred că este o prejudecată asupra căreia trebuie să acționăm, faptul că noi considerăm actuală nu

mai o lucrare în care apar numiri, localități geografice și fapte din imedia noastră apropiere. Cred că stilul contemporanității poate, transfigurînd orice operă literară, în care se înfălșează fie chiar și personaje simbolice, și în care se pun cele mai abstracte probleme de etică sau de filozofie. Și n-aș vrea să citez decît piesa lui Horia Lovinescu, „Hanul de la răscruce”, care, precum știți, s-a bucurat de un răspuns triumfal. Vreau să scriu un scurt roman dedicat vieții tineretului nostru, care-și poate realiza astăzi cele mai îndrăgite visuri; va fi un roman tot de călătorii, în care vor apărea tineri aviatori, figuri de navigatori curajoși și hotărîți să străbată căile abstracte ale viitorului.

Miron Dragu

Poduri înalte peste prăpăstii, Poduri metalice răsînd în văi șerpuite, Apoi munții negri în zare, Proiecții pe cerul incendiat de amurg.

Trenurile fulgeră și dispar, Cu unul din ele m-aș duce, Nu prea departe m-aș duce, Ca să mă pot întoarce-napoi.

Dar seara izvorăște din brazi, Din adîncile văi, din tunele, Iar din flori crește somnul, Și vîntul îl răspîndește încet.

Și gara e mică și trenul, Să oprescă n-ar vrea niciodată — Și veșnic podurile înalte, Peste prăpăstii tigri de oțel.

Și veșnic Oltul și veșnic seara, Și pietrele și văile și brazi — Scuturîndu-și grumazul, pădurile, Vor umbla amețite prin munti.

Strigătele, fluturii, stelele, Și liniștea aceasta cu ecouri ciudate, Toate aceleași, aceleași mereu, Numai eu mereu altul și altul.

Zboară păsările albe

Zboară păsările albe și norii sint albi, strălucind, Pe albastrul de taină tirzie al cerului — De ce oare seara cînd arborii ard nemîșcați, Imi vin în gînd ciobanii și turmele...

Și ziua îmi vine mereu să-tînd brațele, Să-tînd brațele mele puternice, tinere, Pentru că simt că dacă le-aș întînde, Ar înflori ca niște ramuri de tînă.

A. E. Baconsky

NICOLAE GRIGORESCU

„Pe marginea oceanului.”

Realitatea imaginată sau imagine realistă

Nu au lipsit în ultima vreme din articolele privind problema reflectării epocii noastre în literatură și unele reproșuri adresate actualității. Reproches d'amour, trebuie să spunem, căci am putea spune că actualitatea e puțin cam... prea actuală și prin urmare o rămînere în urmă ar fi inevitabilă, sau că din pricina complexității nu poate fi „îmbrățișată” pe de-a întregul? Sintem înclinăți așadar a crede că așemni învinuirilor amintite și acestea din urmă pornesc mai mult din neînțelegere decît din aprecierea exactă a adevărului. Vom încerca deaceia în cele ce urmează să schișăm câteva puncte de vedere utile — credem noi — în lămurirea acestei neînțelegeri.

Nu de puține ori au fost calificate astfel drept simpliste — și aceasta cu un suris condescendent — lucrări lînzind a reflecta faptele și oamenii vieții contemporane. Și, neîndoindu-neori calificarea, mai puțin, și surisul erau îndreptățite. Căci fără a-l bănuia pe autorii unor lucrări ca „Pămint și oameni” sau „Fata plutășului” a fi de formație stendhaliană, nu se poate să nu-l suspectezi că au creat fără rezerve în cunoștința formulă a „oglinzii” care se plimbă de-a lungul drumului mare”. Și că în consecință, imaginile văzute în lucrul oglinzii nu pot fi altele decît acelea ale realității. Nu vrem să subprecizăm rolul conștient pe care îl va fi avut în ordonarea — deoarece există măcar schițată această intenție — materialului faptic tendința de interpretare justă a faptelor, tendința de demonstrare a citorva adevăruri ale vieții actuale. Cu toate acestea, în timpurile despre care aflăm o seamă de detalii informative sint tot aili de departe de realitatea contemporană, pe cit poate fi figura de cea-

de modelul ei viu. (Trebuie să precizăm că ne ocupăm, în legătură cu aceste lucrări, numai de relațiile dintre real și creat și nu avem în vedere alte probleme literare pe care le pun). Și nu faptul că autorii lor trebuiau să se inspire din evenimentele pe care le-au trăit ca martori sau participanți la împiedicat să le dea o imagine corespunzătoare, ci neputința de a reconstitui lumea în care aceste evenimente s-au produs și se produc. Cunoașterea marxistă a legilor acestei lumi este esențială, dar ea poate da roade artistice numai cînd îngăduie valorificarea deplină a posibilității, nu de a reproduce realitatea faptică, ci de a reconstitui structura ei, de a zugrăvi nu numai ceea ce e alcătuites realul, ci și modul în care el este alcătuit. Adevărul creator — și primul sens al acestui cuvînt — este gîndit adesea datorită unei îndelungate obișnuințe — își creează faptele sau personajele fiind seama de direcțiile multiple ale vieții în desfășurare; cel factice nu le poate urmări decît pe singura direcție a vieții pe care o are sub ochi. Și deaceia primul da viața unor existențe posibile în existența reală, iar ultimul face să pălească inanimate pînă și acele existențe de la care a pornit. Opera de artă nu are o existență independentă obiectivă, ea nu se verifică în raport cu lumea ideilor sau a faptelor, ci în raport cu dinamica interdependențelor lor, ea tinde „să concureze realitatea” nu în măsura în care reflectă fidel doare în anume momente, ci un moment fidel mai multor momente. Sint două interpretări ale acestei tendințe spre generalitate și totodată spre singularitate, care nu pot decît să dăuneze încercărilor de a găsi calea celei mai deplin artistică reflectări a realității înconjurătoare.

E în primul rînd interpretarea pe care o da estetica idealistă faptul că lumea artei se constituie ca o lume particulară care neepuzind realul e totuși mai mult decît simplă sa reproducere. Într-o foarte recentă lucrare intitulată „La Poétique de l'espace” (1957 — Presses Universitaires de France) Gaston Bachelard, teoretician al științelor, își schimbă și precupește și metoda pentru a cerceta din punct de vedere „fenomenologic” procesul de creație. După ce afirmă că imaginea, „își-neste din conștiință ca un produs direct al inimii, al sufletului” și ca atare ea nu are „trecut”, Bachelard ajunge la concluzia că imaginea poetică artistică este „netrăită”, adică nu are nici un correspondent în realitate. Imaginea e considerată pînă la urmă a fi o lume autonomă a gîndirii, ea „gîndește” și „creează” prin sine și pentru sine! Și nu este deloc izolată această încercare de a fături teorii estetice, care sub aparența nouității reiau atacul mai vechi date împotriva încercărilor de a reflecta realitatea în artă și literatură. O seamă de alte lucrări ale așa-numitelor „teoreticieni ai imaginației” din Apus, se ingeniază în a reabilita irraționalul și în a propovădui totală „autonomie a imaginarii”. Faptul că această poziție este confirmată într-un fel și de scriitorii de tristă notorietate ca Louis Ferdinand Celine, care declară că „azi romanul” și altceva decît o reflectare a zărelor” și că „avînd un stil, aceasta îl ajunge”, nu face decît să reia și mai limpede caracterul antirealist al acestor teorii care reduc arta la forma ei, desprinzînd-o astfel de realitate.

Lumea artei și a literaturii este într-adevăr o lume creată, dar ea e creată conform cu realitatea și cu tendințele ei de dezvoltare, se constituie în artă și literatură. O seamă de alte lucrări ale așa-numitelor „teoreticieni ai imaginației” din Apus, se ingeniază în a reabilita irraționalul și în a propovădui totală „autonomie a imaginarii”. Faptul că această poziție este confirmată într-un fel și de scriitorii de tristă notorietate ca Louis Ferdinand Celine, care declară că „azi romanul” și altceva decît o reflectare a zărelor” și că „avînd un stil, aceasta îl ajunge”, nu face decît să reia și mai limpede caracterul antirealist al acestor teorii care reduc arta la forma ei, desprinzînd-o astfel de realitate.

Lumea artei și a literaturii este într-adevăr o lume creată, dar ea e creată conform cu realitatea și cu tendințele ei de dezvoltare, se constituie în artă și literatură. O seamă de alte lucrări ale așa-numitelor „teoreticieni ai imaginației” din Apus, se ingeniază în a reabilita irraționalul și în a propovădui totală „autonomie a imaginarii”. Faptul că această poziție este confirmată într-un fel și de scriitorii de tristă notorietate ca Louis Ferdinand Celine, care declară că „azi romanul” și altceva decît o reflectare a zărelor” și că „avînd un stil, aceasta îl ajunge”, nu face decît să reia și mai limpede caracterul antirealist al acestor teorii care reduc arta la forma ei, desprinzînd-o astfel de realitate.

— „Iată una din ființele pe care le-am cunoscut — își definea Stendhal metoda sa de creație — și mi spun: cu aceleași obișnuințe căpătate în arta de a pleca în fiecare dimineață în căutarea fericiții, ce-ar face dacă ar avea mai mult spirit?”

— Ce fac oamenii vremii noastre care pornesc și ei în căutarea fericiții — și reușesc să și-o găsească — nu în fiecare dimineață, dar în viața lor de azi da, față ce așteptăm să ne descrie scriitorii noștri, să ne descrie cu dragosten de adevăr și umanitate care este caracteristică literaturii timpului de azi, literatura realismului socialist.

Radu Lupan

Moartea lui Marin Gaberna

Desen de ANGI PETRESCU - TIPARESCU

De dimineață, sătul de stânguritate în care trăia, Marin Gaberna țesea pe ușa Tutuiei, să stea la soare, se bucura că mai vede și al lumea din sat. Așezat pe pământ, cu mințile pe genunchi, se uita cum i se usucă rănilor de pelagră. Dar nu putea să rămână așa de mult până ce soarele prindea să dogorească. Alunci Marin Gaberna și-ascundea sub flanelă pețică mișcările uitate și roșii și pleca acasă. Ii ustura. După amiază zăcea în același loc, până ce apărea soarele. Asta se întâmpla de aproape 20 de ani, cu o regularitate de ceasornic.

— Dă-mi un foc, Mărine! E cerea cîte un om.

— N-am, răspundea el, Istovît și nemîncat ca todeauna.

Omul se făcea că se scootește prin buzunare.

— Uite că găsiți la o țigare, Mărine! Apoi scăpăra și-l da să aprindă.

— Să trăiești multimea Gaberna și țărăși țăcea.

Uneori, cite o femeie care se întorcea de la oraș își arunca ochii pe ușa și, cînd îl vedea, ridică șervetul de pe coșul, rupea un coș de pine albă și îl întindea: „Mărine! Mărine!” îl îndemna și-și vedea de drum.

Deși încăruntase de multă vreme, lui Marin Gaberna încă nu-i zăcea cum se zice: „lene Mărine”, ca la orice om, ci simțea, pe nune: „Ce faci, bă, Mărine? Iar te prăjești la soare?”

Dește el se vorbeau multe. Unii îl luau drept puturos fără perche, care nu-și plătesc nici dîmăciul de mămăligă. Alții îl comăntăreau, spunînd că e bolnav; așa îl cereau foc, și dau țigare și nevetele iar îi îmbrăcureau cînd veneau de la Rovina de Vede.

Adevărul e că Marin Gaberna era un om bolnav. Cînd l-a născut, mărăca-sa, o femeie slabă și sfîrșită ca vai de capul ei, s-a scortat de el. „Mai bine l-ar lua Dumnezeu, sfîmțitule”, leocit și se mai pălămeșea și el ca mine!” s-a tînguț ea. Copilul era numai o închipuire de copil. Dar arătarea aia cu chip de om s-a încăpățînat să trăiască. Oca întreg însă n-a fost niciodată Marin Gaberna.

Moștenise de la ai săi o casă mică de casă care adăuga cu camăra de deșeu. Avea două cămaruțe, scunde și mici, de abia te puteai mișca prin ele.

Așa firav cum era, în tinerețe, Marin Gaberna fusese plecat pînă ce l-au bătut geambă. Treceau spre București cu vitele muncărate de la țigul de Sînta Maria mică. Cînd au ajuns pe Scrioșteaana au stat la popas, iar vitele le-au făcut vînt în porumburi. Atunci a sosit și Marin Gaberna:

— Dați-mi oameni buni, vitele săfără din marea oamenilor, că e pătă de Dumnezeu!

— Ce-o mai vrea asta, mi? s-a mirat capul bourănic, la data vremea ăsta. Alădat, cînd ne-o vedea, să nu știe de țigă.

— L-au bătut rău. De atunci Marin Gaberna n-a mai putut să își cînte pe pîndarul, și s-a tras la coșul lui.

Marin Gaberna răbda de foame și de frig, dar nu se văta la nimeni. Iarna, în nopțile geroase, pleca de acasă și stătea în grădina, pe la oamenii dormea cu vitele.

În fiecare toamnă așezat pe cîte un om:

— Săracu! nea Gaberna, nu mai țese în primăvară!

Dar Marin Gaberna, cu toate că era numai pleș și os, țese în primăvară.

După seceri, Marin Gaberna nu mai răbda de foame. Ruca dealul, întra în plaiul de porumb, urca o dru-

gă de ici, alta de colo și le cocea. Mîncea și el două-trei drugi de porumb, acolo; ațite îi era de ajuns. Vede și lua citeva în subsuoră și cobora ruca la vale.

— Te aprovisionazi, Mărine! Îi întrebau oamenii. El strîngea colțurile gunii: zîmbea. De supărat, nu se supăra mai nimeni, că îl știu sărac și nepuținicos, iar cîriful lui de pămînt, era și ăla în umbra salcimir lui Văduca: nu se făcea nimic.

În anul 1937, Marin Gaberna era parcă și mai slab. Mergea tirind-și picioarele și urea dealul tot mai rar. Își făcuse rost de o papornică în care putea să pună mai mulți porumbi; lua pentru cîte o săptămîna. Oamenii au observat asta, dar nimeni n-a zis nimic.

De Sfîntul Ilie, Marin Gaberna a urcat din nou dealul, la porumbi. Se simțea mai slab ca todeauna; nu s-a încumelat să mai strîngă coceni ca să aprindă focul.

Ajuns în deal, se oprîi sub umbra unui salcîm; răsufla scurt și des. Un timp a zăcut așa, pe picioare, apoi s-a urmît în porumburi. Cînd îl țesea în cale cite o drugi de mălăeșă aspră, zăbovea cu degetele în jurul ei, cercetînd-o dacă a împlinit bobul. Încă de pe vremea cînd era pîndar, lui Marin Gaberna nu-i plăcea să scrie porumbi; se mînia cînd îl vedea mîncînd de țori și țrăgea foiele la loc peste gingișele boabelor.

Trecînd așa prin porumbi, ajunse la un lan în care drugile stau să plesnească sub apăsarea de dedesubt a boabelor. Marin Gaberna se oprîi cu sfîial în marginea locului, neîndrăznînd să pășească mai departe: era totuși Marin Gaberna, pe care el îl cunoscuse, ce fel de om este, de cînd pîndărise.

Întră toțuși. După ce rupe cîteva drugi, se oprîi și le numără. Socoli ceva în gînd și murmură: „Așa, făcă două și e destul”. Se îndreptă din saie și mai rușe cum puru două drugi de porumb.

— Mai rupe, mă, mulți? Nu-și ajunge cîte luiși? — Dumnezeu! mă-ti de nenorocit! auzi Marin Gaberna o voce răgușită, chiar lîngă el.

Întoarse capul; alături ședea, ca o stană de piatră, Dumitru Militaru. Omul scăpă firul de porumb din mînă. Firul se zăbuț în aer de citeva ori, lîzbindu-l peste față. De îngăbenil, nu s-ar putea spune că mai țrăgăbenil; nu mai avea cum din cîi era.

— Ce ai de gînd să faci cu ațite porumbi, mă? — Îi uscă de moară, ai? — Sau nu cumva îi vinei dă cîpt la piatră?

Marin Gaberna se împietri, gata să cadă; întinse mîna și se sprînceni de același fir de porumb. Nu înțelega nimic. El nu se țese de pîmînt atunci cînd venea să-și ia cele cîteva drugi de porumb.

— Vorbește, mă! sau îți lăi gura? Vorbește, că te împușc! Auzi, tu? Îmi înțere sufletul cu un ficălos ca tine. Te împușc și scap satul de o scribă ca tine.

Dumitru Militaru vorbea rar, aspru, fără să ridice tonul, care îi era mereu același.

— Îi mîncă și eu! răspunde cu sfîmțime Marin Gaberna.

— Cum de mîncăci tu ațite porumbi, puțoare? înțij Dumitru Militaru.

— Așa... îi mîncăci continuă Marin Gaberna în vestire.

Dumitru Militaru îl privi cu fație ridicată palma să-l lovească; ar îl vrea să-l dea citava, dar, cînd îl vădea să de mic și de pierdut, se oopi. „A omor, dracu! cu pîmîntul, se gîndea el. Schimbă pușca în mînă stîngă. Se

aplecă și rășfără drugile de porumb. Două, patru, șase... șap-te-spre-zece drugi de porumb! Se îndreptă din nou spre omul din față lui, care stătea tot așa de mut și de nemîncat ca mai înainte.

— Încap în tine, mă, arătare, șap-tesprezece cotoane de porumb? Și drugi, nu țieac. Încap, mă? îi spune scribă.

— Te mîncăci! răspunde mecanic cel întebat.

— Bine, mă... mîncăci-le, dacă zici tu că le mîncăci. Da' dacă nu le mîncăci, să știu că te împușc! Hai, bagă-le-n papornică.

Marin Gaberna se plecă, culese de pe jos drugile de porumb și le înghețu în papornică. Cînd termină, ridică privirea nedumerit. Avea acum un aer timp, indobăzitor. „Ce să facă?”

— Trece încu, după mine! porunci celălat.

Omul se supuse. Mergea greu, sprîncinindu-se de fiecare cub de porumb. Dumitru Militaru își la mirșie.

— Stîngă coceni! Ce stai? se răsti la el.

Au strîns amîndoi coceni de pe mîșie, fără ca Dumitru Militaru să-l mai certe. Apoi Dumitru Militaru șosea smarnal, scăpăra și aprinse focul. Cînd focul prinse putere, mai zvrîli citeva mișc de coceni deasupra.

— Trece la foc și curăță!

Abia acum întese Marin Gaberna că masa trebuie să mîncăci tot porumbul. Rămăse învredmînt, nu-i mai putea țea ochii de la omul din față lui Dumitru Militaru și se parea acum și mai mare. Ochii lui mici, scunzi în fundul capului, îl străpungeau cu privirea lor batjocnitoare.

Dumitru Militaru era un om ca la șizeci de ani. Fusese logofăt al boierului Bana și făcuse avere. Își dăduse și copiii în școli; cel mare era primar. Nevastă-sa se mutase la unul din băieți, iar el trăia cu femeia unui om din sat. Era un om înalt și bine legat; avea carnea pe el pietroasă, limba cără cînd a fost la moară, s-a lîmășit și a văzut că are 112 kg. Mai scărțea cu ceva.

Din vremea cînd era logofăt, a rămas cu patina pusții de care nu se despărțea niciodată. Bătea cîmpurile cu arma cu două țevi între șose. O dată a prins doi morari lîund un brat de lîn de pe moșia boierului. „Stai!” a răcnit el. Merarii au zvrîlit fanul și au rupt-o la fugă. A tras. Unul din merari a murit a doua zi în spital. De ei la școlai boierii, care era consilier la Inalta Curte de Casație. De cînd feciorul său ajunsese primar, oamenii se temeau și mai mult de Dumitru Militaru.

Cu cîteva zile înainte, trecuse pe la lotul din Branăieși și constatare că lipsese cîteva drugi de porumb. Atunci a luat hotărîrea să facă de pază. A așteptat cu răbdare cînci-șase zile, dar totuși nu s-a ivit. În ziua de Sfîntul Ilie s-a petrecut întâmplarea asta și Dumitru Militaru era mulțumit că așteptarea nu-l fusese zadarnică.

— Ce te uita la mine cu un bou? Trece la foc, că trag în sine, auzi tu, sau ești murd?

Omul scose un peamăt și porni spre loc cu același mers. Se apucă de curățat porumbul. E așezat roată pe lîngă foc. Dumitru Militaru șmulea cîteva mînă de moară și se apucă în așa fel ca să nu-și mîndărească cocenii. Pușca o puse cu grijă mai departe, să nu bată focul.

Focul se întinse de-a binelea. Marin Gaberna întorse cu grijă porumbul. Boabele lăptăse, plesneau împănăcînd și cînd țetele seceri. Dumitru Militaru scoase limba și tabărește și răcoi o țigare gătată. Surprins, cu coada ochiului,

privirea lacomă a celuialt îndreptată spre tutun.

— Ai bea tutun, ai? După ce fură porumbul, mai vrei și tutun, nu? — Ia dăci o țigare!... Nu d-asta, da să-ți țacă poțea de mîncare!... Te văz eu acu! — Ia, nea Dumitru, un porumb!

— Vrei să ții-mîncă eu, ai? Păi cum ne fu vorba, mă? Ori, ce zici, „ne împrietinim acu”? Eu îți dau ție țigare, tu-mi dai mie porumbi. Ce-al zice tu; „am mîncat, în deal, porumbi cu Dumitru Militaru”.

Nedumerit, Marin Gaberna începu să mînce. Mîncea încet, dar cu foame. Mîncea omul pînă ajunse la al șaselea porumb. Dumitru Militaru îl urmărea cu răceală, trăgînd din țigară. Cînd i se punea că focul se domolește, mai arunca coceni și înforcea porumbii.

— Hm! Ce-mi fu dat să văz: Dumitru Militaru cînd porumbi ca să-l îndoaie pe Marin Gaberna!... Dumnezeu mă-ti de hoț! Să știu și tu că ție-a copt porumbi Dumitru Militaru, trîntore!

Marin Gaberna stătea cu genechii ridicați la gură. Așa cum ședea, i se vedea fluierul picioarelor. Era slab, de i se putea urmări oasele oscior cu oscior.

Mîncînt sau... Dumitru Militaru îi arătă pușca din ochi.

Marin Gaberna tăcea. Ochii i se mărășiră să-i iasă din găvane. O singură dată căpătără parca o lumină nouă; dar a fost numai o străfulgerare. Era leamă că viața lui la sfîrșit. Se lăsa într-o rină, fără să-și desfacă privirea din ochii celuialt. Grămada de porumbi copți se mărea. El, care îi dorise ațta, acum îi privea cu groază. Văzînd cum celălat face o mișcare spre pușca, trase cu amîndouă mîinile grămada de porumb lîngă el și începu să mînce. Rupea cu intrigrare.

Îndoață-te, poțiantel! Bagă în tine, spartule! Bagă pînă oi crăpat! Il apostrofa Dumitru Militaru.

Gaberna căscăse ochii și mai mult și mîncea cu disperare. De ce mîncea, de aia devenea parcă mai fantomatic. Deodată se oprîi din mîncat ca rețezat. Gemu lung: „Uii...” Își duse mîna la bria și deslăcu cureaua. Răsuflă adnc, ușurat parcă, dar o dată cu asta își întinse și mai mult trupul hid. Oasele îi trosniră sec. Se oprise din mîncat și se uita la celălat prin ceața ochilor. Burta, burta îi creștea în mreu. Era o disproporie înspăimîntătoare între trupul schelățit și burta care se uita la sfîrșit.

Dumitru Militaru se ulia la el întrebător:

— Nu-ți termină? Vezi că mai ai trei... Nu-și continuă vorba; scoase din bria un cartuș, frînse pușca și-l introduse în țevă... Nici nu trebuie mai mult pentru unul ca tine!

Tăcu. După un timp, întrebă lîmțit:

— Mai aștept?

Marin Gaberna se ulia la el năcîcit. Dumitru Militaru ridică coșul armei. Atunci, omul trase la sin porumbii copți și începu să roadă la ei, mușcînd cînd din unul, cînd din altul.

— Din cînd în cînd acineșe încet. Mai avea unul singur de mîncat, dar porumbul nu era încă copt. Gaberna îl luă așa din viuț, locuș și începu să-l roadă. Îl mîncea cu cocean și tot. Cînd termină, se fîrșise șai și gemu o dată lung, fără să-și dezlipască ochii de la cel din față lui.

Dumitru Militaru puse pușca alături, calm și se ridică.

— Brava, mă, scăpași!

Își sculură cămașa lungă, băbăciă la poale. Sălta pușca. Marin Gaberna, lîngă la pămînt, gemea pololot: își întinse mîinile în cruce și nu mai mișca. Era vîntat ca un cadavru.

Marin Gaberna se strîbea ghem și ficu deasupra. „Aii! Aaaa!” Nu mai mîncă. Apoi își întinse picioarele...

În scapătul soarelui, cînd cîndărea de vite se trăgeau spre sat, un cîine se abătă înto-acoie. E mîros și începu să arde.

— Ce-o fi acolo, bă? arătă unul din copii moștenit. Pormă în fugă. La cîteva pași se oprîi spernați.

— Un moartă exclamă unul.

— E Marin Gaberna!... Bă! A mîncat la porumb pînă a crăpat.

Marin Gaberna se întinșe. Pe față îi mărășiră țurliche. Numal globul ochilor căpătăsă o hîmă nouă.

În depărtare, deasupra plaiurilor de porumb, un cînd de prigoari arse de sete cereau ploaie, plînd în aer pe legăsură abca sunpă a vîntului de seară.

Alexandru Georgescu

Viața nouă

Portretul lui N. Filimon¹⁾

A vem prea puține mărturii contemporane despre maril noștri scriitori din secolul trecut. Numai Eminescu constituie o excepție: cîțva dintre colegii săi au scris amintiri despre excepționalul „simnazist” și student. Cum am recomăstii însă portretul fizic și moral al lui Filimon fără scrisorile lui Ion Ghița, adresate lui Vasile Alexandru? Călduț amic al lui N. Bălcescu și al lui Grigore Alexandrescu, care l-a creionat cu acea rarisimă vocație a prieteniei, ne-a lăsat cel mai complet portret al lui Filimon. Portret de mare preț, nu numai prin unicătatea lui, dar și prin faptul că e precedat de o schiță-care-l surprinde pe înțit al nostru romancier în vîrsta adolescenței.

În scrisoarea cu titlul Școala acum 50 de ani, descoperim un tablou vechi și pitoresc al învățămîntului elementar din București, empiric predat de un număr de „dascăliși”, pe prispăle bisericilor, în cămaruțele fîrcovnicilor sau în clopotnițe. Săstifică face elogul acestor umili, „depozitari lați limbii și naționalități noastre”, care „scriau rominește fără filologie și fără morologie, fără să știe dacă sint etimologiști, fonetisti sau eclecticii” și fără „să le dea lor prin gînd că avem două limbi, una în gură și alta pe hirtie și că trebuie să vorbim într-un fel și să scriem într-altfel”. Din aceste școli sub cerul liber au învățat carle Anton Pann, Barbu Paris Moleuțanu și alții, soriți și așa ajungă cîntăreți de biserică. Cite unul ajungea chiar favoritul lui muzical, ca acel Nicolae Alexandrescu, luat în casa de Grigore Ghița și pîmbat noaptea în butcă, să-l cînte cîntec de lume, apoi ridicat la rangul de cafe-găbăș, cu prilejul suirii în scun a boterului. Mai acum treizeci de ani, hălăduia în Găești și la moșia din împrejurimi un urmaș țirbovit, cu ochii stînși, dar cu barba arhondologică și grîulii pieptanată, posac și graseat, care-și spunea Alexandrescu Căteșuț; soția lui, trecută și ea, călărea bărbătește cu cravasa în mînă, cu pantalonii de călărie și în cîrmulie, ca să-și afirme egemonicomul, după supărea marii proprietăți agrare. Filimon murise de șizeci de ani, fără să permită poate crepusculul cociorilor noi, ridicăci sub privirile lui. Era copil cînd Grigore Ghița își boierise cîntărețul, leat cu Anton Pann, vîntorul său mentor. „Pe lîngă grupul Anton Pann, Nănescu, Ghișea și Ungurliu, unul și nedespărțit, se lipise un copilăndu nalt, rumen, sprîncenat, cu pletele de fîrcovnic; se introdusese în societatea acestor diletanți, făcîndu-le tot felul de mișuni: știa unde se găsea pelinul cel mai bun și unde se frigea „trandă-lău” cel mai gustos; îi țieacuză fiindcă era plin de originalitate, de duh și de veselie. Acela era înăndul Filimon care, deși aspirant la profeție, dar știa pe de rost și rostul din scoară pînă-n scoară, îndată ce lăncu Văcărescu, Eliad, Alexandrescu sau Anton Pann făcă o poezie, a doua zi el o știa pe dinafară; cînta din memorie, și foarte bine, toate arile operare italiene jucate în sala Slatineanu. Într-o vreme a izbucit chiar să fie admis corist în trupa mărășite. Căci, mai pe urmă l-am găsit flautist în orchestra pe care Papa Nicola, după nobilul obicei al impresarilor, încetase plășile artiștilor și-l lăsase muritor de foame pe strade; Filimon a trebuit să-și caute existența într-un alt izvor; și-a pus altă coardă la arc, a părăsit flautul și a apucat condela, s-a făcut folclorist la ziarul Naționalul”.

Din adolescență, Filimon își conturase personalitatea viitoare de „am și de scriitor. Nu zăritat pe cîntăreț în alegerea carierei. Autodidact și poliglott, fiu de protopop înstărit, dat cu greutăți familiare, rămas orfan de tată la unsprezece ani, destinat el însași profeției, a renunțat la ea, diatr-o pămînt neîmfrîntă de libertate și din plăzarea boemă artistică, nu încompartămintă de altfel cu munca organizată și cu chivernicirea onestă, prin economie (ca pitrop la biserică sau Enei și cantipist-pitar la Departamentul Căminetel, apoi secretar al Comisiei Documentale de la Mitropolie și în fine om de secție la Arhivele Statului).

Ion Ghița punea mare preț pe caracteristicile morale ale lui Filimon, le menționea cu o grijă de bibliograf, înghindînd-le în colecția personală din mînă cu numărul „o serie de articole țerțurii care țevăscu nu țieacuză subud, moștenic și verșu și o comăntăci adreacă de știință marțică”. El pretinza de asemenea „seria interesantelor folclorice înțite”. Trei, lăm în strălucimă o descriere de călătore pînă de spiri și de împesimăsi juste”, precum și „mai multe novele foarte bine alese; dar el a înțogărit literatura romină cu două scrieri de un adevărat merit: „Sui-măcări” și „Ciochi”. Începă o obștevapo critică foarte justă: „Acesse două opere ale lui Filimon nu sint niste romanțuri, în care s-a deslășore peripețiile unei intrigii; ele sint mai mult o colecțiune de tablouri adevărate și vii țale obiceiurilor și morăvurilor noastre din epoca de tranziție”. Ghița citează din prologul la Ciochi vechi și noi: „acea scrisoare-diatriă, pe care o consideră „un studiu psihologic, și scrierea în totalitate ei o physiologie” de care s-ar mindri un La-

bruyere și un Théophile Gauthier” — Ca un alt mare cunoscător al categoriei sociale ridicată sub ochii săi, memorialistul însira pe „foate celebrățiile curșilor boieresti”, care au putut servi ca model lui Dinu Păuțică, ai cărui compari moderni, — scrisoarea sa e datată februarie 1897, — pot fi recunoscuți de oricine s-ar uita „la călătoreci cei mindri și la cunoscăși răsturnăți în droșți și în calești la șosea”.

Filimon era un robust optimist, încrezător în justiția iminentă. În romanul lui triumfă binele, iar țicloșii sint pedepsiti. Mai sceptic, Ion Ghița prelungește cu închipuirea existența Kirei Duduca. E prilejul unui portret de mare artă, inspirat direct din „Ciochi vechi și noi”, cap. VI.

„Cît pentru cocuona Duduca, de o fi și mai trăind, dar n-o mai cunosti. Alifia vînată cu care se ungea seara, albusul de ou, abuzul de căramidă arsă stropită cu apă de salcîm și apă de pelin cu care-și întindea pieștia, buretele mult în apă de castoroi cu care-și șcelea pețele, dresul, sulimanul și rumenala cu care se vășea, goșoșele de ristic și plasturi negri cu care-și îmbina sprincenele și-și punea mureșe și zbrănciuri au tras largi și adinci brazde pe obraji ei; zbrănciturile cad una peste alta ca valurile unei mări turburate și pleoapele vineșe, care-l încadrează ochii cei roșii n-ar

cătarul bucătarilor, nu știa să dea o friptură mai bună”.

Alături de pagina lui Odobescu, închinată gătirii plăcilor. În Cîteva ore la Snagov, rîndurile lui Ion Ghița, dar mai ales modelul lor, din romanul lui Filimon, cap. XII și XVI, nu vor putea lipsi din nici o antologie gastronomică.

Romancierul învinsese în viață printr-un temperament egal. „Filimon avea un caracter blînd, vesel, plăcut și nepăsător; înțristare nu s-a lîpt de dînsul decît o singură dată atunci cînd și-a închipuit că bunul său scumpul sau amice Millo a voit să-l parodizeze în rolul Paracelsului din Florin și Florica lui Alexandri”.

Atunci Filimon a atacat țară crutare arhivărilor lui Millo, expus mai țirziu fîntărețurilor publice, poate organizate de C. D. Aricescu (în noiembrie 1861).

Despre sfîrșitul lui Filimon trebuie să recurgem din nou la mărturia lui Ion Ghița:

„Într-o zi îl înținșe pe străduț; din vorbă în vorbă îmi spune că suferă de piept; eu, avînd dinaintea mea un om cît un munte, nalt, gros, rumen la față, mi-a venit să riz și l-am tratat de ipocondru; dar năste trei săptămîni, nemaivăzîndu-l pe la mine, țrimț să-l întreb de sănătate și mi se răspunde că era greu bolnav în așterut; m-am dus să-l văd, dar cînd am intrat în camera unde zăcea nu l-am mai cunoscut, ațit era de schimbat. Peste ție zile aveam durerea a întovărăși rămășițele „a ultimul lăcas”.

„Acel care l-au cunoscut pierdeau un amic sincer, leal, îndătoțitor, totdeauna vesel și voios, totdeauna mulțumit cu puținul ce țieșiga”) prin munca și talentul său; caracter frondor și independent, nu s-a călăciit niciodată la nimeni; auri și disprețuia lipsa de demnitate (sic) și lingusirea; modest pînă a roși, cînd auzea laude pentru scrierile lui, n-a bănuțit niciodată că era un scriitor de mare merit”.

Literatura a pierdut în el pe unul din luceații săi”.

Am preferat să transcriem integral portretul lui Filimon din scrisoarea lui Ion Ghița, decît să-l parafrazăm. E un document neprețuit prin precizia notațiilor și prin căldura simțirilor prietenești. În articolul viitor, vom examina realismul lui Filimon.

Șerban Cioculescu

1) Cu ocazia apariției, în colecția Clasicii noștri, a Operei, în două volume, la ESPLA, ediție, glosar și bibliografie de George Bălculescu, eu o introducerea de George Ivașcu.

2) Cîtele noastre, unde diferă de textul din Opere, Ion Ghița, ESPLA, ediția Ion Roman, 1956, urmează manuscrisul fragmentar, de patru folii, al originalului care ne-a fost binevoitor pus la dispoziție de cunoscutul colecționar Gustav Finkelstein.

3) În Convorbiri literare și în edițiile 1883 și 1887: psihologia.

4) În original, în grecește: ripson... fos mu viemna ilaru.

5) Îndărăț, Satană! (latinește).

6) Nu știm ce defect avea Filimon la vorbă. Era sîșit sau pelic și gingav, cum cred: Gălculescu? Scriitorul flautist era stîncăci de mînă.

7) În importanta monografie consacrată lui Filimon de acad. G. Călinescu (Studii și cercetări de istorie literară și folclor, IV, 1955, pag. 225—354), reiese că scriitorul a răsat oarecăr avere iar la moartea sa, moștenirea a dat loc unui „epilog balzacian”, prin introducerea unei țereri de inventariere, făcută la tribunal de sora lui, Ecaterina Delianide, „chiar în ziua morții”. Scriitorul murise holței și fără urmași direcți.

8) Cuvintele frondor și lipsesc în textul din revistă și din volum; țrășătura caracterologică pierde prin suprimarea lor.

Fugara

Fugarnică e tinerețea asta! Pe frunte nesimțită se strecoară. E ca un buciom care cheamă-n coasta Albastră-a unui deal în primăvară.

Eu așgeai cu ea prin toți arinul, Eu m-am iubit cu ea la-nția coasă, În ochi, ca ea, port fluturii luminii, Și mi-a rămas fugara credincioasă.

Violeta Zamfirescu

Cine-a-nviat apele mărilor

Cine-a-nviat apele mărilor, zărilor cine le-a dat strune, asemeni viorilor?

Cine mă cheamă? Vamă, pentru cine îmi cere clipa, cu veacul de-o seamă?

Știu, viața învite apele mărilor, zorilor învite le dă strune, asemeni viorilor;

Știu, viața mă cheamă, vamă, viața îmi cere, pentru clipa epocii mele, cu veacul de-o seamă.

Sfială

Otrava așteptării-mi torni în gînd și cînt de viață și de moarte-mi cînti, iubirea mea sfioasă, pînă cînd, cu lanțuri de aripi ai să mă-avîni?

„Cînd ții cîi pasul lui răsună-n mine tu, boare, dacă-l vezi pe cărăru, tu, boare ai curaj și pentru mine și-n locul meu, iubirea mea să-și spu.

Florența Albu

Scrisul cinematografic

De fiecare dată când pornim la realizarea unui film, parcurem o perioadă mai scurtă sau mai lungă de descurajare, de confuzie în fața multor probleme noi, de alifant asemănătoare celor ale unui scriitor care întreprinde scrierea unui roman...

Un film se scrie de două ori: prima dată pe hârtie, a doua oară pe peliculă. Aceste două faze sînt la fel de importante, dar dificultățile, capcanele celei dintîi le întrec cu mult pe ale celei de-a doua...

Oricine poate scrie un subiect pentru film, dar creația cinematografică propriu-zisă începe abia atunci cînd este vorba să se scrie filmul. Unii pretind că anumite filme, a-numite teme trebuie înălțurate, ne-lîind „pestru cinematografic” fără a putea să deosebească ceea ce este „pestru cinematografic” de ceea ce nu este...

Laurence Olivier a demonstrat că strălucire ca „Hamlet” sau „Richard III” sînt „pestru cinematografic”. Un condamnat la moarte a evadat, una dintre operele cele mai marcante din ultimii zece ani poate chiar epodopera acestor timpuri...

În aceste două exemple pe care ni le pun la dispoziție Laurence Olivier și Robert Bresson, și care caracterizează particularismul lor, vedem în ce măsură este important pentru noi creatorii să găsim „scrisul cinematografic” potrivit, cerut de subiectul ales.

În toate țările, numeroși istorici ai cinematografului ne coplesesc sub erudiția lor. În ultimii ani, în Franța și mai ales în Italia, filozofi, esești, s-au „dedicat” cinematografului, esenței lui, originii și transformărilor sale...

Cea mai importantă contribuție în această privință o constituie desigur eseurile lui Pudovkin, Eisenstein, Dovjenco, deși anumite teze, ca cele ale lui Eisenstein asupra montajului, valabile pentru cinematograful nostru, sînt astăzi depășite.

Un punct de vedere corect și a-m dreptul să-l ruinez pe tîrziu și simpaticul meu editor”. Și mai elocvente decît aceste declarații sînt de sigur următoarele cifre: fiecare din cele trei volume au avut un tiraj de cite 2000 de exemplare; din primul volum s-au vîndut 460, din al doilea 334 de cititori. Ci pentru că presa franceză, dirijată de cine preia știrea că este dirijată, n-a găsit pur și simplu acum necesar să semnalizeze măcar apariția acestei importante colecții. Evident, din lipsă de spațiu!

William Motley — Mexico. Foarte curios — nu e mare lucru să-l ruinez pe tîrziu și simpaticul meu editor”.

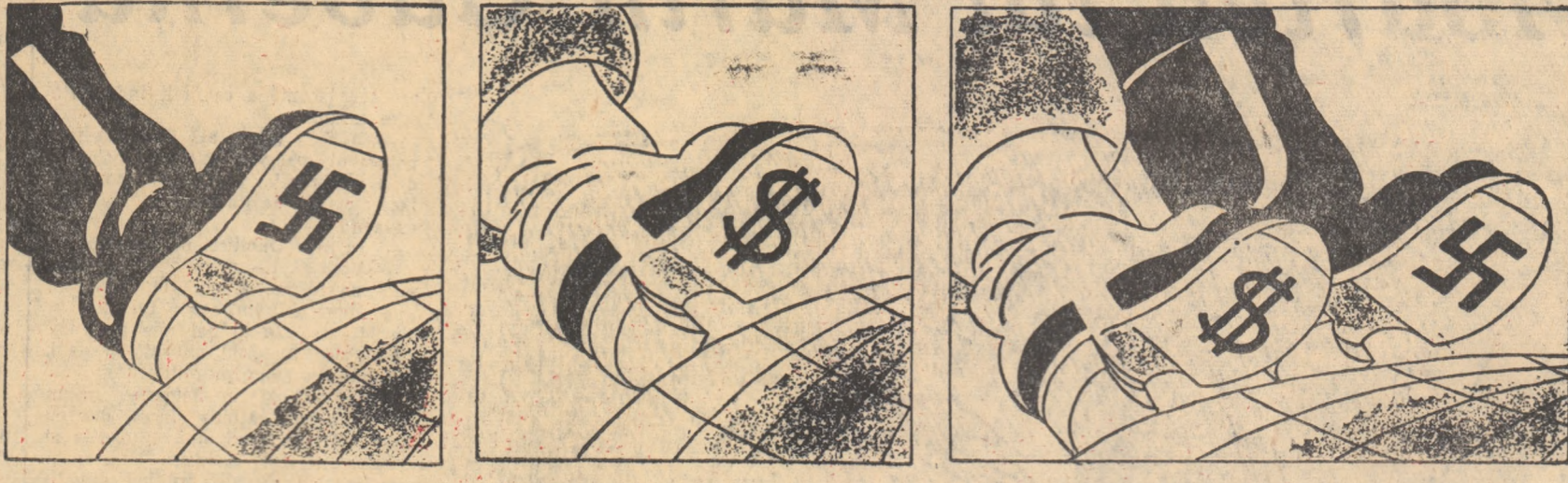
„UN LAGAR FOARTE OBȘNUIT”. Simplu succursal a fal-mosului Ravensbrück, al-tuat în nord, lângă Marea Baltică, lagărul Neubrandenburg era „un mic lagăr foarte obșnuit”. În toamna anului 1943 se aflau acolo doar 2000 de femei;

REVISTA MARGUERITEI CAETANI. „Ne anunță reparția în vitrinele librărilor a unor cărți interesante: Roger Vailant, cu romanul „Le Lot”, („Legea”, care de data aceasta e transportată și pe plimbă timp de trei zile prin mîl de Porto Manacore din Italia meridională, făcîndu-ne îndepărate cunoștință cu impresionanta figură a tîrîului Don Cesare”.

ULTIMELE BULETINE BIBLIOGRAFICE. „Ne anunță reparția în vitrinele librărilor a unor cărți interesante: Roger Vailant, cu romanul „Le Lot”, („Legea”, care de data aceasta e transportată și pe plimbă timp de trei zile prin mîl de Porto Manacore din Italia meridională, făcîndu-ne îndepărate cunoștință cu impresionanta figură a tîrîului Don Cesare”.

ȘI APROPOS DE O. HENRY. Că, în nepoia altor condiții nefortificate, uneori se mai face totuși în Statele

VISURI DE DOMINAȚIE

(Din Expoziția Anuală de Grafică)

Ecouri poetice

Împreună cu binecunoscutele sale romane „Ostalec” și „Cruciatul”, izvoarele amîndouă din lupta poezilor împotriva barbariei fasciste, „Goldsborough” dovedește că arta lui Stefan Heym este o artă puternic ancorată în contemporaneitate. Apărută în 1953, cartea reprezintă oarecum o chintesență a impresiilor pe care scriitorul și le-a format în decursul anilor, aproape douăzeci, pe care i-a petrecut în Statele Unite ale Americii.

Începînd de la primul meu film „Noi, copiii”, m-am sprijinit întotdeauna pe tradiția realistă franceză care, pe diferite trepte ale evoluției noastre cinematografice, a fost mereu constantă dominantă. Ca toți cei din generația mea, am avut norocul să-mi învîț meseria sub influența lui Feyder, a lui Vigo, Davivier, Carné, Grenillon, Renoir. Experiența lor a fost pentru noi o lecție care ne-a îngăduit să înălțăm numeroase erori și să nu ne pierdem în încercări sterile.

În concluzie, așa vrea să revin la filmul lui Robert Bresson „Un condamnat la moarte a evadat”, care, deși opera de avangardă în măsură să dea noțiunii de scriere cinematografică deplina ei semnificație și să marcheze o etapă nouă în realismul artei cinematografice, intru-neste și calitatea de a rămîne constant alături de sensibilitatea publicului și de a ne aminti că nu poartă în realizat nici un pas înainte decît nu se lîne seama de lenta evoluție a sensibilității marilor mase cărora ne adresăm. „Arta devine o artă de masă ca rezultat al unui ambambu de forțe”.

Louis Daquin

- 1) Acest film a fost inspirat de evadarea unui rezistent încercat în Franța în lîntorțarea Montcluc. În 1943.
2) „Cinematograful și omul imaginii” de Edgar Morin
3) Maiakovski

Oaspeți din U. R. S. S.

GHEORGHİ NICHIFOROVICI ORLOV Directorul Teatrului de operă și balet din Leningrad

NICOLAI VLADIMIROVICI IVANOV Prim regizor al Teatrului de operă și balet din Leningrad

Desene de ROSS

Un nou roman al lui Stefan Heym

Împreună cu binecunoscutele sale romane „Ostalec” și „Cruciatul”, izvoarele amîndouă din lupta poezilor împotriva barbariei fasciste, „Goldsborough” dovedește că arta lui Stefan Heym este o artă puternic ancorată în contemporaneitate. Apărută în 1953, cartea reprezintă oarecum o chintesență a impresiilor pe care scriitorul și le-a format în decursul anilor, aproape douăzeci, pe care i-a petrecut în Statele Unite ale Americii.

În cartea lui Heym sînt foarte multe personaje, dar scriitorul i-a izbit mai ales două: Carlisle Kennedy, minerul, și Mickie, fiica lui. Ceea ce-l caracterizează în primul rînd pe Kennedy este extraordinarul său simț de clasă. Kennedy adună în jurul urmei lăsată de dușman dar simte plînd în aer intențiile acestuia, calcă cu grijă pentru a nu-ți deștepă buchele și face totul pentru a-1 zădărnici planurile. Același instinct care-l învoa să fie atent la orice mișcare pe care o fac Lonsdale și pe Mercadante pentru a pune mîna pe conducerea grevei alungă cînd ea nu mai poate fi ignorată, îi dețeapă și conducătorul lucrării sale, pe scopul de a-l discredita și apoi de a-l distruge. Procesul acesta, prezentarea faptelor care l-au determinat și a oamenilor care, direct sau indirect, vor sau nu, sînt interesați în desfășurarea lui, îl îngăduie lui Heym să-l introducă pe cititor în atmosfera grea, înăbușătoare, a vieții pe care o trăiesc cetățenii orășelului american Goldsborough.

În fața și elementele care determină atmosfera apăsătoare de care vorbim, Silas Hale își dă bine seama că, deși trăiește într-o țară care se pretinde cămpoană a libertăților depline, încercarea lui de a deștepă un proces împotriva procurorului care a jocos o măritorie falsă cu scopul de a-l condamna, se asemăna cu încercarea unui om de a străbunge un zid locuindu-l cu capul. Un om ca Lou Geoghan stăpînește și terorizează un oraș întreg numai pentru că este bogat și învîrtește tot soțul de afaceri dubioase în care sînt amestecați pînă în gît toți oamenii „de oază” ai orășelului. Doi vechi mineri sînt concediați într-o bîndă și fără nici un fel de explicație. O grevă de proporții arde, pornită din adîncul minii, nu este sîrînită de conducerea sindicatului, deoarece e contra intereselor dîtoroa șefi sindicali. Toate acestea dau o imagine clară și deosebit de veridică a vieții americane de astăzi.

S-a scris mult despre cele două Americi care fîlînează într-una singură, dar puține sînt cărțile în care lucrul acesta a fost așezat clar. Este interesant de notat că toți cei ce dețin în minile lor puterea și aurul, manifestă, față de toți ceilalți oameni ai lor care își câștigă existența muncind, un profund despreț. Mai mult decît atât, Lou Geoghan nici nu aunge cu desprețul său decît pînă la Lonsdale, omul lui din conducerea sindicatului minier. Dincolo de acesta nu există decît o masă amorfă care trebuie neapărat să se supună ordinii emise de el.

„Goldsborough” — E.S.P.L.A. 1957, 600 pagini — 11.50 lei.

ceasta altă de înjositoare pentru om este împușcarea oamenilor pe toate căile și prin toate mijloacele. Silas Hale este silit să renunțe la orice luptă și să fugă din oraș pentru a se salva pe sine și a salva și pe alții. Kennedy este sfîrșit să renunțe la grevă și la toate acțiunile întreprinse pentru a o câștiga. Rosemary Hale este îndemnată să renunțe la colectarea fondurilor de grevă, Pat Webb este ucis înainte de a fi nevoit să renunțe la visurile lui, iar Mickie Kennedy, fiica minerului, abandonează singură încercarea ei disperată de a evada din lumea în care s-a născut.

În cartea lui Heym sînt foarte multe personaje, dar scriitorul i-a izbit mai ales două: Carlisle Kennedy, minerul, și Mickie, fiica lui. Ceea ce-l caracterizează în primul rînd pe Kennedy este extraordinarul său simț de clasă. Kennedy adună în jurul urmei lăsată de dușman dar simte plînd în aer intențiile acestuia, calcă cu grijă pentru a nu-ți deștepă buchele și face totul pentru a-1 zădărnici planurile. Același instinct care-l învoa să fie atent la orice mișcare pe care o fac Lonsdale și pe Mercadante pentru a pune mîna pe conducerea grevei alungă cînd ea nu mai poate fi ignorată, îi dețeapă și conducătorul lucrării sale, pe scopul de a-l discredita și apoi de a-l distruge. Procesul acesta, prezentarea faptelor care l-au determinat și a oamenilor care, direct sau indirect, vor sau nu, sînt interesați în desfășurarea lui, îl îngăduie lui Heym să-l introducă pe cititor în atmosfera grea, înăbușătoare, a vieții pe care o trăiesc cetățenii orășelului american Goldsborough.

În fața și elementele care determină atmosfera apăsătoare de care vorbim, Silas Hale își dă bine seama că, deși trăiește într-o țară care se pretinde cămpoană a libertăților depline, încercarea lui de a deștepă un proces împotriva procurorului care a jocos o măritorie falsă cu scopul de a-l condamna, se asemăna cu încercarea unui om de a străbunge un zid locuindu-l cu capul. Un om ca Lou Geoghan stăpînește și terorizează un oraș întreg numai pentru că este bogat și învîrtește tot soțul de afaceri dubioase în care sînt amestecați pînă în gît toți oamenii „de oază” ai orășelului. Doi vechi mineri sînt concediați într-o bîndă și fără nici un fel de explicație. O grevă de proporții arde, pornită din adîncul minii, nu este sîrînită de conducerea sindicatului, deoarece e contra intereselor dîtoroa șefi sindicali. Toate acestea dau o imagine clară și deosebit de veridică a vieții americane de astăzi.

S-a scris mult despre cele două Americi care fîlînează într-una singură, dar puține sînt cărțile în care lucrul acesta a fost așezat clar. Este interesant de notat că toți cei ce dețin în minile lor puterea și aurul, manifestă, față de toți ceilalți oameni ai lor care își câștigă existența muncind, un profund despreț. Mai mult decît atât, Lou Geoghan nici nu aunge cu desprețul său decît pînă la Lonsdale, omul lui din conducerea sindicatului minier. Dincolo de acesta nu există decît o masă amorfă care trebuie neapărat să se supună ordinii emise de el.

„Goldsborough” — E.S.P.L.A. 1957, 600 pagini — 11.50 lei.

zentat de Heym cu minuțiozitate dar și cu multă prudență, în așa fel încît evoluția gîndirii lui Kennedy se desfășoară pînă în cele din urmă pe nesimțite. Mickie este o fată de șaptesprezece ani al cărei ideal îl exprimă ea însăși: „Aș vrea doar să mă bucur și eu de un pic de viață, de cîteva lucruri plăcute. Nu vreau un bărbat care să vină acasă frînt de oboseală și murdar, care să se înghită mîncarea la repezeală și să se trîntească în pat, iar simbăla să se ducă să se îmbete. Nu vreau să-mi irosesc toată viața strădîndu-mă să sînt pe ai mei cu o plîmbe în loc de două, să gospodăresc o casă în care nu se poate duce o gospodărie ca lumea și să cresc copii care n-ar fi trebuit să vină pe lume”. Soluția, Mickie o vede numai și numai în evadare. Este adevărat că uneori, izbutește rar, asemenea încercării furtive să dea unora, pentru un timp, iluzia fericii și locuimă acesta este motivul pentru care atîtea altele sînt înere și înfîrbită. Stefan Heym nu putea însă comite o asemenea greșală. Mickie se va zăbucina, va pune în joc tot talentul său, va face orice pentru a rupe grățile celei și a fugi, dar toate încercările ei vor da greș. Cu ardoare frînt, cu sufletul gol, dezorientată, Mickie se va înapoaia orientarea pe care a vrut să-și găsească și-și va crește copilul care născădăcuși-și va cunoaște tatăl.

Departee de a fi numai simpla povestire a unor întâmplări petrecute într-un orășel american în timpul unei greve, „Goldsborough” este de fapt romanul societății americane de astăzi, romanul care, așa cum spune și criticul american Barbara Giles, prilejuiește cititorului senzația vie a Americii actuale, a poporului său, a problemelor pe care le are de rezolvat și a forței sale.

Camil Șerban

Elvio Romero AQUA FORTE

De două birne-n cruce pironit, un om, calm osîndit, de două birne-n cruce pironit, cu frîngîii înnotate-n jîrul onselor. Și tîntul dedesubt. Dar țara mea, și ea e, poate asemenea unei tobe mari de piele, de două birne-n cruce pironită.

Și tîntu-n preajma ei. Intreaga-mi patrie, la pămînt pironită de două birne-n cruce! Și tîntul deasupra.

ELVIO ROMERO, poet progresist din Paraguay, participînd la mișcările de emancipare a țării sale în 1925.

Blas de Otero

Chiar dacu drumul, uf! e-anevoios, ce-mi pasă mie; piciorul poporului meu peste pămînt înaintea, — înaintea spre lumină și ceru-acum s-a limpezit.

Victoria e sigură. Un timp strălucitor înaintea, — înaintea, mereu mai repede și în vîntul pare o mare-albastru și-aurit.

II

Credința mea-mi tare decît Turnul Eiffel. Cu răsuflarea lui, poporul a sculptat staturai magică de sus, de-acolo, vezi nespuse de clar: un timp strălucitor înaintea-atît de repede că vîntul pare o mare-albastru și de aur.

În rominește de Tașcu Gheorghiu

BLAS DE OTERO: poet progresist spaniol (n. în 1898).

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihail Beniuc, Marcel Bresișu, Eusebiu Camilari, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Eugen Jbeleanu, George Marcoveanu, Ion Mihăileanu, V. Mindra (redactor-șef adjunct), Mihail Petreanu (redactor-șef adjunct), Cicerone Teodorescu, Ion Vitner.